

MUNI
LAW

Důkazní principy

Jakub HARAŠTA

Úvod/rekapitulace

- Abstraktní, ale pragmatické
- Principy jako deskriptivní/analytické nástroje nevázaný na formu
- Typy pravdivosti: korespondenční (shoda se skutečností), koherenční (bezrozpornost, „intuice“), konsensuální (nesporná tvrzení)
- Volné hodnocení důkazů
  - §89 odst. 2 TŘ, §125 + §132 OSŘ

Základní otázky (O vs. T)

- Kdo disponuje řízením/nese procesní aktivitu?
  - Dispoziční zásada, zásada oficiality
- Kdo nese procesní odpovědnost?
  - Zásada projednací, zásada vyšetřovací
- Jaký se uplatní důkazní standard?
  - Presumpce nevinyl/*in dubio pro reo*

Zásady (TŘ) (1)

- Vyhledávací zásada (§2 odst. 5 TŘ)
  - OČTŘ zjišťují skutečnosti, které jsou právně významné, *ex officio*. Strany nejsou zatíženy důkazním břemenem. (přípravné řízení)
  - §2 odst. 8: větší role obhajoby/obžaloby. (řízení před soudem)
  - OČTŘ vykonávají svoji činnost v zájmu celé společnosti, má tedy naplňovat k rovnému postavení procesních subjektů.
- Zásada bezprostřednosti (§2 odst. 12 TŘ)
  - Soud rozhoduje na základě před ním provedených důkazů (bezprostřední dojem z provedení; čerpání z pramene blízkého zjišťované skutečnosti). Důkazy + stanoviska stran = vysvětlení rozporů/nejasnosti. Soudce si utvoří názor (bezprostřední, správný).

Zásady (TŘ) (2)

- Zásada ústnosti (§2 odst. 11 TŘ)
  - Důkazy prováděné v ústní formě – rozhodnutí na základě ústního přednesu stran/ústně provedených důkazů. Napomáhá vytvoření bezprostředních dojmů z dokazování.
- Zásada presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 TŘ)
  - Vina musí být nepochybně/úplně prokázána. Svázáno se zásadou pravdivého zjištění skutkového stavu věci (§2 odst. 5 TŘ). V případě existence důvodných pochybností je obžalovaný nevinen.
- Zásada volného hodnocení důkazů (§2 odst. 6 TŘ)
  - Není stanovena důkazní síla/míra věrohodnosti důkazů. Rozhodnutí musí být dostatečně odůvodněno vč. závěrů o věrohodnosti/důkazní hodnotě. Důkazy nemohou být vyhodnocovány mechanicky.

Elektronické důkazy obecně

- Chybí explicitní úprava + kreativní využití existujících institutů (roztříštěnost, neintuitivnost, nepřehlednost, nahodilost?)
  - §88, §88a, §158d TŘ, použití *per analogiam* apod.
- Omezená možnost přezkumu dokazování na úrovni NS (§265b TŘ) i ÚS (čl. 83, 90, 91 Ústavy)

Zajímavá rozhodnutí (elektronické důkazy)

- Nález ÚS ze dne 15. února 2016, sp. zn. I. ÚS 368/15
  - Publikováno N 32/80 SbNU 41
- Nález ÚS ze dne 3. ledna 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14
  - Publikováno N 3/84 SbNU 51
- Usnesení NS ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 5 Tdo 31/2010
  - Nepublikováno
- Usnesení NS ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1482/2012
  - Nepublikováno

I. ÚS 368/15 (1)

- Zpronevěra, dovolání (rozhodování na základě nepřípustných důkazů, nedostatečné odůvodnění, opomenutí klíčového důkazu)
- Ústavní stížnost:
  - Důkazy neopatřené zákonným způsobem (narušení správnosti, věrohodnosti, integrity) -> důkazy měl stáhnout znalec, aby byla zajištěna spolehlivost; laické opatření dat je nespolehlivé (zásah do práv)
  - Důkazy předány obyčejným mailem bez elektronického podpisu -> trestní řád „korespondenční opatřování důkazů e-mailem“ nezná; nelze použít jako důkaz

I. ÚS 368/15 (2)

- „Každé trestní stíhání (...) zahrnuje střet mezi základními právy (...) a veřejným zájmem (...).“ **(odst. 20)**
- „Princip presumpce nevinny vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno; existují-li jakékoli rozumné pochybnosti, nelze je vyložit v neprospěch obviněného, resp. obžalovaného, ale naopak je nutno je vyložit v jeho prospěch. (...) Z principu (...) plyne pravidlo *in dubio pro reo*, dle kterého je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného, není-li (...) dosaženo praktické jistoty (...). Trestní řízení proto vyžaduje v tomto ohledu ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který je možno od lidského poznání požadovat (...).“ **(odst. 21)**

I. ÚS 368/15 (3)

- „Obecně platí, že procesní předpisy ponechávají, pokud jde o hodnocení důkazů, volnou úvahu rozhodujícímu soudu. Volné uvážení ale nemůže být zcela absolutní (...).“ **(odst. 22)**
- „Principu práva na spravedlivý proces odpovídá povinnost obecných soudů důkazní postup vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit.“ **(odst. 23)**
- „Ač tedy Ústavní soud zásadně nepřehodnocuje důkazy provedené obecnými soudy (...), opakovaně přikročil ke kasaci rozhodnutí, v nichž nebyl důkazní postup pečlivě a úplně popsán a také logicky a přesvědčivě odůvodněn.“ **(odst. 24)**

I. ÚS 368/15 (4)

- „[O]becné soudy porušily svou povinnost prověřit spolehlivost usvědčujících důkazů, vyplývající z práva obžalované na spravedlivý proces a z presumpce nevin.“ **(odst. 36)**
- „[N]elze [se] spokojit s odůvodněním odvolacího soudu, který toliko konstatoval, že považuje skutková zjištění soudu prvního stupně za správná a úplná.“ **(odst. 40)**

III. ÚS 2847/14 (1)

- Prostorový odposlech a integrita/autenticita nahrávek
- Stěžovatel namítal nepřiměřenost způsobu, jakým byly prostorové odposlechy realizovány, a zpochybňoval autenticitu nahrávek (pozměnění a sestříhání za účelem prezentace před soudem)
- Předloženy znalecké posudky vs. výpověď příslušníka OČTŘ

III. ÚS 2847/14 (2)

- „Stěžovatel (...) opakovaně poukazoval na zmanipulovaný obsah pořízených odposlechů. K tomu doložil několik znaleckých posudků, z nichž vyplývá, že s obsahem nahrávek bylo po jejich pořízení manipulováno. (...). [V]ýpovědní hodnota nahrávky získané odposlechem je určována tím, do jaké míry taková nahrávka odpovídá tomu, co bylo v dané situaci skutečně řečeno. (...)
(odst. 32)
- „[N]ení (...) nutné, aby rozhodující soudy zkoumaly do všech podrobností vznik a zpracování pořízených nahrávek na základě toliko povšechných obecných námitek. (...) Nejdůležitější jsou v tomto směru námítky týkající se obsahu konkrétních částí nahrávek. Těmi se musí soudy vždy zabývat podrobně.“ **(odst. 33)**

III. ÚS 2847/14 (3)

- „[K] obsahu nahrávek stěžovatel uplatnil (...) toliko povšechné námitky (...) a zaměřil se výhradně na prokázání jejich „technické“ autentičnost. (...) Jakkoli závěry soudů v tomto ohledu nejsou z hlediska pravidel důkazního řízení postaveny zcela najisto (...), [t]ento problém odůvodnění (...) se nijak nedotýká samotného obsahu jinak těžko srozumitelných nahrávek, neboť tím, co je pro rozhodnutí (...) podstatné, je skutečnost, že z nich soudy dovodily pouze nespornou účast stěžovatele v rozhovoru (...).“ **(odst. 34)**

5 Tdo 31/2010 (1)

- Zásah do autorských práv (sdílení přes P2P sítě)
- Identifikace přípojného místa (IP adresa), kde žilo více osob
- Mezi sdílenými díly byla díla pornografického charakteru
+ muž pracoval v IT společnosti + žena byla dámská krejčová = závěr o vině

5 Tdo 31/2010 (2)

- „[Z]ávěry postrádají spolehlivý podklad pro jednoznačné a nezpochybnitelné určení osoby pachatele a tato otázka nemůže být náležitě vyřešena pouhými obecnými tvrzeními (...).“
- „[Z]ávěr nalézacího soudu o obtížnosti práce v určitém systému je otázkou, která vyžaduje specifickou odbornost a jako taková měla proto být posouzena příslušným znalcem.“
- „[N]alézací ani odvolací soud (...) nevyslechl znalce (...), který v této věci zpracoval znalecký posudek, nýbrž jeho znalecký posudek, byť za souhlasu obou stran, a tedy v zásadě procesně bezvadně, v hlavním líčení přečetl.“

4 Tdo 1482/2012 (1)

- Zasílání zpráv s výhružným obsahem z různých e-mailových adres
- Dovolání nenamítalo nesprávnost právního posouzení skutku, ale napadalo skutková zjištění
- Obsáhlé námitky proti odsouzení na základě nepřímých důkazů, které nevytvořily logický, uzavřený a ničím nepřerušovaný řetězec

4 Tdo 1482/2012 (2)

- „[P]rávo na spravedlivý proces není možnost vykládat tak, že garantuje úspěch v řízení (...). Uvedeným právem je pouze zajišťováno právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.“
- „Nejvyšší soud (...) se ztotožnil s názorem odvolacího soudu v tom, že v předmětné věci byly shromážděny sice jen nepřímé důkazy, ale vzhledem k jejich množství a vzájemné provázanosti je vyloučeno, že by skutek tak, jak byl popsán soudem prvního stupně, mohl být proveden jinou osobou nebo jiným způsobem.“

Východiska „odjinud“

- **Guidelines** adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 30 January 2019 and explanatory memorandum, **Electronic Evidence In Civil And Administrative Proceedings**
- **Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations**, A Practical Guide on the Effective Use of Digital Open Source Information in Investigating Violations of International Criminal, Human Rights and Humanitarian Law

„Principy“ z EÚLP

- Např. článek 8 (soukromí) při sběru důkazů OČTŘ (odposlechy, data retention)
  - ‚quality of law‘ minimálně: seznam trestných činů, pro které je možné nasazení; definice kategorií komunikace, které je možné zachytit; časové omezení pro nasazení; existence procesu pro vyhodnocení, využití a uchování důkazu; opatrnost při přenosu důkazu dalším osobám; specifikace okolností pro zničení/vymazání dat (Huvig v. Francie, stížnost č. 11105/84, odst. 34)
- Např. článek 6 (spravedlivý proces)
  - STOYKOVA, Radina. The right to a fair trial as a conceptual framework for digital evidence rules in criminal investigations. *Computer Law & Security Review*, 2023, roč. 49, 105801.

Důkazní principy

- ... nepřekročitelné minimum.
- ... nástroj pro deskripci a analýzu.
- ... častým předmětem námitek.
- ... rozdílné mezi trestním a občanským řízením.
  - Detaily a podrobnosti: Jak se aplikují zásady v trestním řízení, občanském řízení a (eventuálně) správním řízení? Systematický pohled v. komparace v. anekdotické důkazy.
- ... odlišné?
  - (Princip e-Discovery – strana A požaduje předložení důkazů stranou B; vs. §78/78c OSŘ)

MUNI
LAW

Otázky?
Diskuse?

harasta@muni.cz